

HEER, vanouds of voor het eerst?

Woordwaarde
Egbert Brink

'God zei tegen Mozes: Ik ben de HEER. Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als God, de Ontzagwekkende, maar mijn naam HEER heb ik niet aan hen bekendgemaakt.'

(Exodus 6:3)

Hoe kan het dat aan Mozes voor het eerst de bekendmaking van Gods unieke Naam plaatsvindt? Deze naam HEER wordt toch al vele malen eerder in het boek Genesis vermeld?

De naam HEER staat voor *Jahwe*. Zo heeft God zich aan Mozes onthuld na zijn verschijning bij de brandende doornstruik. Als Mozes aan het volk van God moet gaan melden in wiens naam hij komt, moet hij die naam *Jahwe* bekendmaken: *Ik ben die er zijn zal* (Ex. 3:14).

En wanneer de HEER Mozes voor de tweede maal roept, maakt Hij zich opnieuw bekend met deze naam: Ik ben de HEER (6:2). Hij legt ook expliciet een verbinding met zijn openbaring aan de aartsvaders in het verleden. Mozes heeft niet te maken met een andere godheid, maar met dezelfde Ontzagwekkende die zich aan de aartsvaders heeft bekendgemaakt (Gen. 17:1).

Vanaf het begin

Dit is de enige plaats waar de indruk wordt gewekt dat de naam *Jahwe*

voor het eerst is onthuld. Maar is het echt waar dat de aartsvaders deze naam niet kenden? Deze naam wordt namelijk genoemd in verschillende teksten die het leven van de aartsvaders beschrijven. Dat gebeurt zowel in het leven van Abraham (Gen. 15:2) en Isaak (Gen. 26:2) als in dat van Jakob (Gen. 28:13). Zelfs nog eerder in Genesis wordt deze naam met eer vermeld: *In die tijd begon men de naam van de HEER aan te roepen* (4:26).

Hiervoor zijn verschillende verklaringen gegeven:

- Sommigen stellen dat de aartsvaders de naam *Jahwe* wel kenden, maar dat zij deze naam niet goed konden doorgronden.¹ Het zei hun dus niet zo veel. Later in de grote daden van de uittocht werd pas duidelijk hoezeer God deze naam *Jahwe* waarmaakte door de grote

daden die Hij stelde. Zijn naam is zijn faam. Hij doet wat Hij zegt en maakt zijn aloude beloften waar.

- Anderen zijn van mening dat we meer in de richting moeten denken van Mozes als auteur van Genesis. Hij zou achteraf bij het beschrijven van de gebeurtenissen en belevenissen van de aartsvaders deze naam *Jahwe* doelbewust hebben gebruikt en ingevoerd. Dit met de bedoeling om duidelijk te maken dat het om dezelfde God ging als voorheen. Beide opties behoren tot de mogelijkheden.

Structuur

Maar er is nog een andere mogelijkheid² die zich voordoet als de tekst op een andere manier wordt vertaald dan meestal gebruikelijk is. Dit hangt ook samen met de structuur van het

tekstgedeelte. Om dit duidelijk te maken geef ik een zo letterlijk mogelijke weergave:

En God sprak tot Mozes en zei tegen hem: Ik ben Jahwe (A)

Ik ben verschenen aan Abraham, Isaak en Jakob, als (met) El Sjaddai (= Ontzagwekkende) (B)

En mijn naam Jahwe (A1)

Heb ik mij niet aan hen doen kennen? (B1)

Voor de laatste zin brengt een verandering teweeg. In plaats van als een ontkenning kan de zin namelijk ook

worden opgevat als en weergegeven met een vraag. Dat is in het Hebreeuws niet ongebruikelijk. Deze mogelijkheid krijgt ondersteuning door de structuur van de verzen. A correspondeert dan met A1 en beweert in feite hetzelfde. B komt overeen met B1. God heeft zich dan op beide manieren aan de aartsvaders bekendgemaakt, zowel met de naam El Sjaddai als met de naam Jahwe.

Dit neemt niet weg dat er sprake is van een voortgaande openbaring van God, een verdieping in de kennis van de Levende. De aartsvaders hebben Hem vooral leren kennen als de Ontzagwekkende, die in staat is om het onmogelijke in mensenogen mogelijk te maken. Hij heeft grootse beloften gedaan en die om te beginnen waargemaakt in de wonderlijke geboorte van Isaak. Maar dat sluit niet uit dat de naam Jahwe al bekend was. Alleen zou God die naam in het bijzonder doen gelden in het uitvoeren van zijn plannen en inlossen van zijn beloften.

Verdieping

Nu God opnieuw aan Mozes verschijnt, gaat die naam in het bijzonder spreken en gaat de Ontzagwekkende zijn naam nader onthullen. Dit vindt plaats in de vervulling van de aloude beloften die Hij eeuwen daarvoor al aan de aarts-

vaders kenbaar had gemaakt. De grotere bevrijding uit Egypte, met tal van wonderen, waarbij Hij al de goden van Egypte verslaat, zal zijn naam in het bijzonder bekendmaken. De reputatie van de God van Israël die bevrijdend werkt, zal de geschiedenis gaan beheersen. Heel de geschiedenis van Israël zal door deze grootse daden en reputatie worden gemarkeerd. Sterker nog, de bevrijdende daden van God bij de uittocht zijn in het bijzonder gaan spreken toen Christus deze werken van God vulde en uitdroeg. Mozes en Elia spraken met Christus bij de verheerlijking op de berg over zijn *exodus* (Luc. 9:31). En uiteindelijk worden in Christus *alle* beloften van God ingelost (2 Kor. 2:20)! Zijn reputatie vervult Gods werk bij de uittocht uit Egypte.

God is altijd en eeuwig zichzelf. Hij is precies Dezelfde als toen! Hij laat zich kennen en de

naam *Jahwe* die Hij vanouds al had gegeven, wordt gaandeweg in de geschiedenis onthuld. Het verdiepende in het steeds beter leren kennen van God

is doorgegaan. In Jezus is Gods naam als nooit tevoren bekendgemaakt, door dat Hij ook die naam boven alle naam, Jahwe, zich eigen heeft gemaakt (Fil. 2:9-11). En dat naam maken van God, het uitbreiden van zijn grote reputatie, is nog steeds gaande. Er valt nog zo veel te onthullen en te vervullen.

Want nog zo veel beloften staan nog uit en zijn nog steeds niet ingelost. Tot het nieuwe lied van de bevrijding wordt gezongen, aan de glazen zee. Daar wordt de machtige reputatie van God bezongen en zijn naam volop eer aangedaan. Hij is een God als vanouds, maar altijd verrijkend, verdiepend en verrassend nieuw.

Groot en wonderbaarlijk zijn uw werken, Heer, onze God, Almachtige, rechtvaardig en betrouwbaar is uw bestuur, vorst van de volken.

Wie zou u, Heer, niet vereren, uw naam niet prijzen?

Want u alleen bent heilig.

Alle volken zullen komen en zich voor u neerbuigen, want uw rechtvaardige daden zijn geopenbaard (Op. 15:3-4)

Noten:

- 1 Vgl. Studiebijbel in Perspectief, 2^e druk, aantekening bij 6:3.
- 2 Vgl. Francis Andersen, *The Sentence in Biblical Hebrew*, Janua Linguarum, Series Practica 231, The Hague/Paris, Mouton, 1974, p. 102.

Het onmogelijke in mensenogen mogelijk maken

Nader Bekeken – speciale abonnementen

Neem een proefabonnement op Nader Bekeken! U ontvangt het blad dan drie maanden voor maar € 5,-. Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op Nader Bekeken.

Het kost u slechts € 10,- en hij/zij ontvangt het blad dan een halfjaar lang!

Kijk op www.woordenwereld.nl of www.bladenbox.nl of bel 0900-226 52 63 (€ 0,10 p.min.).